

FUNDACIÓ ERNEST VENTÓS

mer, el pacient passa un test que valora la seva qualitat de l'olfacte; és a dir, amb quina intensitat ensuma i quina capacitat de discriminació i identificació de les olors té. La nota màxima pot ser de 48 punts i es classifica com a olfacte normal als 31. La majoria dels atesos a la unitat estan per sota dels 27 punts.

El primer exercici es fa amb un kit de quatre olis amb aromes de gerani, llimona, eucaliptus i clau d'espècia. Aquests s'han d'ensumar un parell de cops al dia alhora que es mira una imatge de l'element perquè el cervell associï el que veu amb el que olora. El pacient també ha d'habituar-se a les olors quotidianes, com el cafè que pren o el xampú que utilitza, ensumant-les durant uns segons al dia.

"En essència, s'insisteix en les aromes primàries per desvetllar la memòria olfactiva", detalla Lao.

Citricanas II
Fotografia del 2016 de Nasevo, pseudònim del perfumista Ernest Ventós.

Passats aquests quatre mesos, els afectats tornen a fer el test de qualitat de l'olfacte. Si la puntuació augmenta 5 punts, es considera que ha millorat. Els estudis de rehabilitació indiquen que un terç dels pacients milloren molt i un

altre terç, una mica. "Si la causa és el covid, un refredat o una operació nasal, acostumen a recuperar-lo. Si és per traumatisme, els costa més", detalla Ibars. Lao afegeix que si no es recupera l'olfacte passat un any, és difícil que es normalitzi.

Distorsions o alta sensibilitat

La unitat de la MútuaTerrassa va obrir per ajudar els afectats d'anòsmia per covid, però ara tracta tota mena d'alteracions de l'olfacte, com ara la hipòsmia, que és la reducció de la capacitat per detectar olors, o la hiperòsmia, que és tot el contrari, una alta sensibilitat a les olors. També existeix la paròsmia, que fa que les olors agradables es distorsionin i es percebin com a desagradables, o la cacòsmia, que és una desviació que porta a ensumar les olors desagradables per sobre de les agradables.

Viure amb una alteració olfactiva és esgotador. Per a un pacient amb hiperòsmia i cacòsmia, sortir al carrer ja suposa un rept. "Tot i dur doble mascareta, ho passen fatal perquè tot al seu entorn fa olor d'excrement. Un d'ells sentia tant de fàstic que va arribar a verbalitzar que no sabia com continuar vivint", exemplifica Ibars.

Les causes més habituals darrere les alteracions olfactives són els virus, però també les al·lèrgies, els traumatismes cranials i les lesions cerebrals. També hi afecta l'envelliment -"L'olfacte també es desgasta amb l'edat, com la visió i l'audició", diu Lao-, les alteracions hormonals, les problemes dentals, l'addicció a la cocaïna o l'exposició continuada a químics.

Rehabilitació per tornar a ensumar bé

G.G.G.
BARCELONA

L'anòsmia o pèrdua de l'olfacte sobtada ha afectat un 20% dels contagiats de covid. Es considera un símptoma tan inequívoc d'aquest virus que, a efectes pràctics, va arribar a tenir la mateixa validesa diagnòstica que un test d'antígens. En el 80% dels casos la pèrdua és temporal, però la resta d'afectats no la recuperaven espontàniament i, per a ells, el febrer del 2021, l'Hospital MútuaTerrassa va obrir una unitat pionera de rehabilitació olfactiva. "Des de llavors, hem atès més de 250 persones", explica Alex Ibars, terapeuta ocupacional.

Les alteracions de l'olfacte com l'anòsmia sempre han existit, vin-

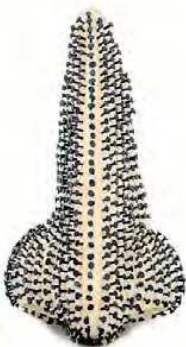
culades sobretot a virus, refredats i rinitis. Amb tot, els serveis sanitaris no s'han plantejat mai la necessitat d'oferir cap teràpia fins a la irrupció del covid, que va disparar tant la demanda com la durada del trastorn.

"Al llarg d'aquests anys s'han indicat corticoides, vitamines B i rentats nasals per als pacients que no recuperaven l'olfacte, però l'única eina amb potencial és la rehabilitació", explica Xavier Lao, cap del servei d'otorrinolaringologia. Com si es tractés dels músculs, el nas també es pot exercitar perquè recuperi les funcions que exercia. Però ¿com?

Quatre mesos de seguiment

La rehabilitació que ofereix MútuaTerrassa té una durada de quatre mesos -amb una visita per setmana- i consta de dos exercicis. Pri-

Arbolnas (2003)
Escultura en silicona i claus en forma de nas de Nasevo.

FUNDACIÓ ERNEST VENTÓS

LA FUNDACIÓ ERNEST VENTÓS, LA CULTURA DE L'OLFACTE

Totes les obres que il·lustren aquest dossier són creacions de Ernest Ventós Omedes (Barcelona, 1945-2020), un empresari que va fer de l'olfacte el seu eix vital. Nascut sord en una família relacionada amb la indústria de les essències -Ventós SA i LUCTA SA- va estudiar de perfumista i més tard va començar una col·lecció d'art realitzada a partir de les impressions olfactives que li provocaven les obres. A partir dels noranta va començar a fer les seves pròpies obres, totes centrades amb el nas, que firma amb el nom de Nasevo (de nas i EVO, les seves inicials). "Per a ell l'olfacte, el primer sentit però també el més oblidat, era un camí per a la creativitat i la transformació social", explica la seva filla, Gina Ventós, que ara dirigeix la Fundació Ernest Ventós que organitza exposicions, tallers i tot tipus d'activitats per difondre el seu llegat.